

Промени в кодекса за социално осигуряване и в Закона за бюджета на ДОО, в сила от 01.07.2010 г.

Коментар

Във връзка с Решение № 180 от 01.04.2010 г. на Министерския съвет, с което са одобрени мерките за подкрепа на заетостта, домакинствата, бизнеса и фискалната позиция, са направени промени в Кодекса за социално осигуряване и в Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване (ДОО) за 2010 г.

Промените са реализирани със Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване, обнародван в "Държавен вестник", брой 49 от 29.06.2010 г. и са в сила от 01.07.2010 г.

Една от най-съществените промени е свързана с продължителността на изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност - създадената нова разпоредба в Преходните и заключителни разпоредби (ПЗР) на КСО - § 22о, която влиза в сила от 01.07.2010 г. и е с временно действие до края на 2010 г. като част от пакета "антикризисни мерки" на правителството. С новата разпоредба се цели голяма част от осигурителите и осигурените лица да преосмислят отношението си към осигурителната система като източник на доходи във вид на обезщетения при финансови затруднения на работодателите или възможности за замяна на отпуски, като по този начин се очаква да се намалят разходите на бюджета на държавното обществено осигуряване за парични обезщетения при болест и да се ограничат злоупотребите.

В систематизиран вид най-важните разпоредби от новия § 22о са следните:

1. Осигурителят ще изплаща на осигуреното лице за първия, втория и третия работен ден от временната неработоспособност 70 на сто от среднодневното брутно възнаграждение за месеца, в който е настъпила временната неработоспособност, но не по-малко от 70 на сто от среднодневното уговорено възнаграждение, като е без значение дали първият, вторият и третият работен ден са разположени в рамките на един или два месеца.

Тази разпоредба се прилага за случаите, когато временната неработоспособност е настъпила след 30.06.2010 г. За временна неработоспособност, с начало преди 30 юни, осигурителят изплаща на лицето среднодневното брутно възнаграждение за първия работен ден от отпуска по болест. Паричните обезщетения на самоосигуряващите се лица за целия период на временната неработоспособност и при бременност и раждане и преди и след 01.07.2010 г. са за сметка на ДОО.

ПРИМЕР:

Лице представя на осигурителя си болничен лист за временна неработоспособност за период от 10.07.2010 до 18.07.2010 г. включително. Тъй като първите два дни от временната неработоспособност са почивни, осигурителят следва да изплати на лицето 70 на сто от среднодневното брутно възнаграждение за следващите три работни дни (12, 13 и 14) по болничния лист, като посочва работните дни, за които лицето има право на парично обезщетение, и дните, за които ще получи възнаграждение от осигурителя, в т. 3 от раздел "Данни от осигурителя/самоосигуряващия се" на болничния лист. В случая се вписват 5 работни дни.

Както и досега, осигурителите ще продължават да вписват в т. 3 от раздел "Данни от осигурителя/самоосигуряващия се" на болничния лист броя на работните дни/работните часове, включени в периода на неработоспособността, през които лицето е следвало да работи, и които са с право на парично обезщетение, включително и първия, втория и третия работен ден от временната неработоспособност, за които се изплаща възнаграждение от работодателя или работните часове, съответстващи на тези три работни дни. Когато лицата работят при сумирано изчисляване на работното време или на смени по часов график, часовете, за които осигурителят изплаща възнаграждение, са часовете, съответстващи на дневното работно време на осигуреното лице по трудовия му договор. Дневното работно време в часове се попълва от осигурителя в позиция 5 на т. 16 от декларация образец № 1, която ежесечно се подава в компетентната териториална дирекция на НАП.

2. Паричното обезщетение по чл. 42, ал. 2 КСО ще се изплаща, когато временната неработоспособност е настъпила до 1 месец от прекратяване на трудовия договор или осигуряването за срок, не повече от 30 календарни дни.

Според разпоредбата, ако временната неработоспособност е настъпила след 30.06.2010 г. и началото ѝ е в едномесечен срок от прекратяване на правоотношението, тогава лицето има право на парично

обезщетение само за 30 календарни дни.

Едномесечният срок се брои по правилата на Гражданския процесуален кодекс - чл. 60. Срокът, който се брои на месеци, изтича на съответното число на последния месец, а ако последният месец няма съответно число, срокът изтича в последния му ден.

ПРИМЕР:

Трудовото правоотношение със служител е прекратено, считано от 07.06.2010 г. Служителят се разболява и представя на работодателя си болничен лист, издаден еднолично от личния му лекар за 10 календарни дни за периода от 6 юли до 15.07.2010 г. Тъй като временната неработоспособност е настъпила след 30.06.2010 г. и е в рамките на едномесечния срок от прекратяване на правоотношението на служителя (едномесечният срок започва да тече от 7 юни и изтича на 07.07.2010 г.), той има право на парично обезщетение по представения болничен лист. Ако работоспособността на служителя не се възстанови и му бъде издадено продължение на болничния лист, той ще има право на обезщетение само за остатъка до 30-те календарни дни. Срокът от 30 календарни дни с право на обезщетение се брои от 6 юли и изтича на 04.08.2010 г.

В случай че временната неработоспособност е настъпила преди 30.06.2010 г. и е в двумесечен срок от прекратяване на трудовия договор или осигуряването, тогава лицето има право на парично обезщетение до 75 календарни дни.

Третата разпоредба, свързана с паричните обезщетения при болест, регламентира, че паричното обезщетение по чл. 42, ал. 3 КСО се изплаща за не повече от 30 календарни дни след прекратяване на правоотношенията или договорите с изключение на паричното обезщетение за трудова злополука и професионална болест, което се изплаща до възстановяване на работоспособността или до установяване на инвалидност.

На практика това означава, че ако срочното правоотношение е прекратено след 30.06.2010 г., на лицето се изплаща парично обезщетение за не повече от 30 календарни дни.

ПРИМЕР:

Срочното трудово правоотношение със служител е прекратено, считано от 20.07.2010 г. Служителят е във временна неработоспособност от 28.06.2010 г. Тъй като правоотношението е прекратено след 30.06.2010 г., той ще има право на парично обезщетение до 30 календарни дни от прекратяване на правоотношението, или до 18.08.2010 г. включително. Срокът от 30 календарни дни с право на обезщетение се брои от 20 юли и изтича на 18.08.2010 г.

Ако срочният трудов договор е прекратен преди 01.07.2010 г. и временната неработоспособност е настъпила преди прекратяване на договора, тогава лицето ще има право на парично обезщетение до 75 календарни дни.

С цел да се обхванат всички действащи програми за подкрепа на майчинството и насърчаване на заетостта, в чл. 53, ал. 4 и в чл. 54, ал. 3 КСО думите "програмата "В подкрепа на майчинството" са заменени с думите "програми за подкрепа на майчинството". Направеното изменение е от изключителна важност за майките/осиновителките, защото ако техните деца се отглеждат от безработни лица по програми за подкрепа на майчинството, каквато е и програмата "Отново на работа", те нямат право на парично обезщетение за отглеждане на малко дете и на обезщетение в размер 50 на сто от обезщетението за отглеждане на дете, когато се завърнат на работа преди детето да е навършило 2-годишна възраст. Следва да се има предвид, че програмата "Отново на работа" е аналогична на програмата "В подкрепа на майчинството", и предвид разпоредбата на чл. 46, ал. 2 от Закона за нормативните актове парично обезщетение по чл. 53 и 54 КСО и за периоди преди 01.07.2010 г. не следва да се изплаща, когато детето се отглежда по тази програма.

Във връзка с изменението на чл. 53, ал. 4 и чл. 54, ал. 3 е извършена промяна и в чл. 4, ал. 1, т. 1 КСО, където е регламентирано, че лицата, включени в програми за подкрепа на майчинството и насърчаване на заетостта, не се осигуряват за безработица.

Важно е да се знае, че измененията в чл. 4, ал. 1, т. 1, в чл. 53, ал. 4 и в чл. 54, ал. 3 КСО не са с временно действие, както разпоредбата на § 22о от ПЗР на КСО.

Със Закона за изменение и допълнение на КСО се прави изменение и в чл. 84, ал. 1, с което увеличението на добавката от пенсията или сбора от пенсиите, които е получавал починалият съпруг/съпруга, се отлага за 2012 г.

Направени са и изменения в Закона за бюджета на ДОО за 2010 г., които също са с временен характер и се изразяват в следното:

- отменя се чл. 10, с който се определят размерите на добавките към пенсиите на лица, навършили 75-годишна възраст, тъй като за 2010 г. на тези лица няма да се определя добавка към пенсиите;
- в чл. 11 се отменя текстът, с който се определя максималният размер на обезщетенията за безработица, тъй като за периода от 01.07. до 31.12.2010 г. те ще се изчисляват в действителния им размер - 60 на сто от осигурителния доход на лицето;
- за периода от 01.07. до 31.12.2010 г. е увеличен максималният размер на гарантираните вземания по Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя от 720 лв. на 1000 лв.

Във връзка с новата преходна разпоредба в КСО - § 22о, в **Преходните и заключителни разпоредби на Закона за здравното осигуряване е създаден § 19к**, съгласно който здравноосигурителните вноски върху възнагражденията за първия, втория и третия ден от временната неработоспособност, които са за сметка на работодателя са в размер 8% и се дължат от работодателя и от лицето в съотношение 60:40.

В Преходните и заключителни разпоредби на Закона за данъците върху доходите на физическите лица пък се създава

§ 10б, който регламентира, че в облагаемия доход по трудови правоотношения не се включват изплатените възнаграждения по § 22о от ПЗР на КСО, т.е. възнагражденията за първия, втория и третия ден от временната неработоспособност, които са за сметка на работодателя.

Нели ВАНГЕЛОВА, началник на отдел "Болест и майчинство" в ЦУ на НОИ